

Fælles børne- og ungesyn i praksis

// Revitaliseret 2016

Indholdsfortegnelse

OVERSIGT	3
1) "ER DU SUR PÅ LAYLA, FAR?"	5
2) NYE BØRN	8
3) PIGEN, DER BLEV EN ANDEN, PÅ ÉN DAG	9
4) DRENGEN, DER IKKE VILLE PÅ LEGEPLADSEN.....	11
5) PIGEN, DER SAGDE NEJ, NEJ OG NEJ	13
6) AT DRØMME OM AT VÆRE STOR MED DE STORE	14
7) DET GØR ONDT AT FÅ SKÆLD UD	15
8) DA LEDER LARS BLEV TRÆT.....	16
9) DRENGEN, DER STAK AF FRA SKOLEN.....	17
10) "DE ÉR VASKET! SÅDAN ER DET!"	19
11) "FUCK DIG, DIN LUDERLÆRER!"	20
12) "LAD OS FIKSE DET"	22

OVERSIGT

Oversigt over cases til brug for Fælles børne- og ungesynet og faglige begreber anvendt i cases.

TEMA	FORTÆLLING	FAGLIGE BEGREBER
Forældresamarbejde	1) "Er du sur på Layla, far?"	Modtageren bestemmer budskabet; samskabelse; sprog skaber virkelighed; fokus skaber virkelighed; valg; vrede som forsøg på at få værdighed tilbage; frustration som ikke-indfriet drøm; anerkendelse; diskurs, IMAMS; lineari- tet og cirkularitet.
Kollegaskabet	2) Nye børn	Best practice, nysgerrighed, proces, plan og emergens, sproget skaber virkelighed.
Handicap / diagnoser	3) Pigen, der blev en anden. På én dag	Blik; håbets sprog og nederlagets sprog; diagnoser som reduktion af kompleksitet; best practice; handi- capforståelse; mennesket er mere end sine handicaps; de uanede muligheder; relation; ressourceorientering; invita- tionsbegrebet.
Problemer og konflikter	4) Drengen, der ikke ville på legepladsen 5) Pigen, der sagde nej, nej og nej	At tage den andens perspektiv på sig; at opleve sig set, hørt og forstået; empati; at koble sig på den anden; at blive taget alvorligt; at blive set, hørt og forstået; ikke at moralisere eller dømme; nysgerrighed; god intention; hvis vi fortsætter med at gøre det samme, sker der nok det samme - hvis vi gør noget andet, kan der ske noget andet; anerkendelse; relation; det er ikke personer, der er problemet - det er problemet der er problemet; der er ingen objektiv sandhed - kun perspek- tiver; fra linearitet til cirkularitet; fra årsag og til kommunikationsmønstre; ressourceorientering; ingen kan udvik- le sig i et negativt defineret felt; børn ønsker at være en del af fælleskabet; eksternalisering; bevidning. Anerkendelse; anerkendelse af det svære; bevidning; at 'nej' er kommuni- kation; at finde drømmen.

TEMA	FORTÆLLING	FAGLIGE BEGREBER
Udvikling og læring	6) At drømme om at være stor med de store	Flytte fokus fra individproblem og til relationsløsning; frustration som ikke-indfriet drøm; empati; anerkendelse; fra linearitet og til cirkularitet; kompleksitet; ressourcefortælling; autopoiesis (selvrefererende).
Individ- eller relations/kulturfokus	7) Det gør ondt at få skæld ud 11) "Fuck dig, din luderlærer!"	Nysgerrighed; konflikt som sammenstød af fortællinger; positiv intention; handlinger som udtryk for hvad der er muligt i kulturen; kultur som skabt af det vi gør med hinanden og sir til hinanden; fra individtænkning og til relations- og kulturtænkning. Følelser er kommentarer til relationer; følelser er kommunikation; vrede er et forsøg på at genoprette værdighed; anerkendelse; mennesker gør det bedste, de kan i de givne situationer ud fra de forudsætninger, de har til rådighed lige der; fra frustration til drøm; sprog skaber virkelighed; fra individperspektiv til relationsorientering; kultur
Ledelse	8) Da Leder Lars blev træt 9) Drengen, der stak af fra skolen	Hvis noget ikke virker, gør noget andet; domæneteorier; anerkendelse; perspektiver; ressourceorientering. CMM (coordinated management of meaning); samspil; nysgerrighed; anerkendelse; ressourceorientering; mennesker gør det bedste de kan i situationen; kultur; børne- og ungesyn; fortælling.
Kommunikation	10) "De er vasket! sådan er det!" 12) "Lad os fikse det"	At møde den andens perspektiv og anerkende perspektivet; sprog skaber virkelighed; underkendelse; moralisering; at skabe bedre sociale verdener via kommunikation; kommunikationsmønstre; forgreningspunkter. Sprog skaber virkelighed; al sprog er moralsk; bevidning; anerkendelse; samskabelse; forgreningspunkter.

Forældresamarbejde

1) "ER DU SUR PÅ LAYLA, FAR?"

"Er du sur på Layla, far?" Katrines far har lige forladt børnehaven på en måde, der gør, at Katrine i bilen må spørge om det. Årsagen var overtræksbukser, der ikke var i tørreskabet.

Layla er pædagog på Katrines stue, og følte lige før, at hun måtte sige: "Det kan du altså ikke forlange. Jeg er jo alene på stuen, må du forstå. Vi ikke har vikardækning".

Hertil var det helt og aldeles naturligt for Katrines far at replicere: "Jeg har intet at gøre med bemanningen i børnehaven".

Begge dele er sådan set rigtige nok. Katrines far er ikke ansvarlig for vikardækningen i institutionen. Og Layla traf et fagligt valg om at blive ved børnene frem for at komme det fugtige overtrækstøj i tørreskabet.

Så lige nu er der tre frustrerede: Layla, der ønsker at være en god pædagog. Katrines far, der prioriterer at være en god far, der henter sit barn i institutionen. Og så er der jo Katrine, der er 4 3/4 år som har ondt i maven over, at to vigtige personer i hendes liv er uvenner.

Senere kommer flere frustrerede til: Katrines mor, pædagog Hanne, Bente og Linda. Fars kollegaer på chefgangen er heller ikke så vild med Layla næste dag. Katrines bedste venner på Radissestuen vender også lige episoden på legepladsen og bliver enige om, at det nok er bedst at holde sig fra vandpytterne de næste dage.

Layla ved godt fra teorierne om det anerkendende og ressourceorienterede, at det er svært at sige, hvornår noget starter, og at det er vigtigt at være bevidst om det. Måske var det sådan her:

Layla: "Katrine har haft en god dag. Hun har været på legepladsen med veninderne i eftermiddag".

Far: "Fint, men jeg kan ikke finde Katrines overtræksbukser i tørreskabet?"

Layla: "De er nok i garderoben. Hun havde dem på, på legepladsen i eftermiddag"

Far: "Er de ikke i tørreskabet?"

Layla: "Det kan du altså ikke forlange. Jeg er jo alene på stuen, må du forstå. Vi ikke har vikardækning".

Far: "Jeg har intet at gøre med bemanningen i børnehaven".

Resten kender vi.

Men det er jo kun ordene. Både far og Layla havde noget med til samtalen, der er skjult for den anden. Far var sent på den og havde dårlig samvittighed over for Katrine og sit eget ønske om at være en god far. Han blev derfor irriteret over at spille tiden med at lede efter overtræksbukserne i stedet for at komme afsted med Katrine.

Layla, på sin side, er træt af al den sygdom, der er i institutionen. Hun føler at, hun trækker et stort læs. Og i svage øjeblikke tænker hun, at de nye pædagoger lidt hurtigere føler sig syge, end de ældre gør. Samtidig har kommunen nedlagt vikarkontoen. Så her sidder Layla igen alene med 16 børn denne eftermiddag. Derfor træffer hun en faglig beslutning om, at samværet med børnene er vigtigere end oprydning og tørreskab. Den beslutning er hun tilfreds med.

Og så er der tolkningerne på den anden. Far havde bare spurgt til, hvor bukserne var henne: "Er de ikke i tørreskabet?"

Det havde Layla hørt som kritik af sit arbejde. Og derfor var det naturligt for hende at tale om ressourcer. Og da den dukkede op i samtalen, blev det for meget for Far, der jo ofte i sin lederstilling hører medarbejder tale om, at der ikke er tid nok til at løse opgaverne. Men hvor skulle Layla vide det fra?

Der er personalemøde samme aften, og Layla beder om at få ændret dagsordenen med et nyt punkt omkring forældresamarbejde. Layla spørger: "Hvordan kan jeg fagligt næste gang forhindre, at samarbejde udvikler sig på denne måde? Det er jo ikke mig som person eller far, der fejler, men den faglige kommunikation fra min side, der ikke er i fokus".

Da Layla kommer hjem fra personalemødet læser hun lige sine notater med gode faglige anerkendende og ressourceorienterede ideer. Layla og Far oplever at være i en uværdig situation, der kunne navngives som dårlig far/stresset pædagog. Derfor kommer der vrede i samtalen. Så sprogligt at have anerkendt Far' frustration i forhold til overtræksbukserne, ville have fjernet den negative følelse.

Men Layla var også på mødet blevet mindet om Ringkøbing-Skjern Kommunes metode til vanskelige samtaler: IMAMS. For Layla ville IMAMS havde betydet, at hun straks ville have positioneret sig som lyttende.

I Invitation: hvad inviterer Far mig til? Og hvordan kan jeg spørge, så jeg finder ud af det?

M Mening: hvordan kan det, far fortæller og beder om, give mening? altså fars perspektiv

A Anerkendelse: har jeg forstået fars meningskabelse? det kan jeg kun vide, ved at spørge Far, idet jeg spejler det fortalte.

M Mening: først nu hvor jeg kan se det meningsfulde i fars fortælling og ved, hvad han konkret inviterer mig til, kan jeg selv sige noget eller mene noget.

S Samskabelse: hvad gør vi nu? hvad er fælles (og her er ønsket om nærvær fælles!), ofte er anerkendelse af M'er nok. Enighed er ikke altid målet.

Du læser og spørger, hvad der skete med Layla og Far? Layla gik dagen efter til Far og spurgte, om hun kunne få en ny mulighed for at forstå, hvad Far havde ønsket dagen før. Far fortalte så, at han havde været stresset og egentlig bare havde ønsket at få overtræksbukserne med hjem. Gerne tørre, men når de ikke var det, var det også ok. Katrine - ja hun smilte hele vejen hjem fra børnehaven den dag.

Faglige begreber

Modtageren bestemmer budskabet; samskabelse; sprog skaber virkelighed; fokus skaber virkelighed; valg; vrede som forsøg på at få værdighed tilbage; frustration som ikke-indfriet drøm; anerkendelse; diskurs, IMAMS; linearitet og cirkularitet.

IMAMS - copyright v. Pædagogisk Fokus

Pædagogisk Fokus v. Steen Kristensen

Kollegaskabet

2) NYE BØRN

"Hvor mange nye børn, får vi i år?" Pædagogen Lea er på legepladsen med kollegaen Henriette. "19" svarer Henriette, der ved alt. Næste morgen finder Lea den plan, de alle lavede for modtagelse af nye børn og forældre for nogle år siden. Der står noget om, hvad der skal fortælles til en første samtale. Noget om, at institutionen anbefaler, at mindst en af forældrene er med de første dage, men med langsom udtrapning. De var også blevet enige om at skrive noget om, at forældrene helst skulle være tydelige, når de forlader institutionen over for eget barn. Det er nemlig ikke en god ide, sådan at fortryde i døren og vende tilbage, hvis der er lidt tårer.

Selve processen med at lave planen for modtagelse af nye børn og forældre havde de lavet ved at samle institutionens bedste erfaringer med dette. Det var en pointe, der var blevet nævnt på flere af kommunens kurser - det med at arbejde med best practice.

Pludselig træder tvivlen ind i Leas hjerte. Kan man virkelig behandle alle forældre efter den samme plan? Er de alle ens og har præcis børn med samme behov? For på et af de kurser, som pædagog Lea havde deltaget i, havde det jo også været en pointe at være nysgerrig på de andre i relationen.

Lea vælger at gå til Henriette, der jo ved alt. Henriette er klar i mæglet: "Det er altid godt at have en plan, som udgangspunkt for en samtale med de kommende forældre. Men jeg synes, at du skal bruge din nysgerrighed på, hvad præcis den forældre, du taler med har af tanker og behov for start her hos os? Det er jo ikke sikkert, der er mulighed for at være med i flere dage, og så skal vi jo ikke producere dårlig mor-samvittighed, men vise, at vi her hos os, har styr på det og vil sikre barnets trivsel. Det kan også være at moren har dårlige erfaringer med fra tidligere institution, og derfor har brug for at være her i mange dage, og så skal vi støtte hende i det".

Da Lea går ind på stuen igen, kan hun bare mærke helt ind i hjertet, hvor fantastisk det er at have faglige dygtige kollegaer.

Faglige begreber

Best practice; nysgerrighed; proces; plan og emergens; sprog skaber virkelighed.

Pædagogisk Fokus v. Steen Kristensen

Handicap / diagnoser

3) PIGEN, DER BLEV EN ANDEN, PÅ ÉN DAG

På mange måder havde det været en god proces, mellem specialskolen, forældrene og de specialinstanser, der skulle udrede Freja på 12 år. Lærer Heidi havde gjort et stort stykke arbejde for at opsamle de allerede eksisterende gode erfaringer i undervisningen og i SFO'en til støtte af Frejas læring og trivsel.

Ingen var i tvivl om, at Freja var velplaceret, men samtidig ønskede alle at finde grunden til hendes vanskeligheder. Det må kunne kaldes noget, som en lærer havde udtalt det. Heidi havde det måske lidt mærkelig med, at den pige, hun kendte så godt, nu pludselig skulle "udredes". En gang imellem på møderne, havde hun lidt en oplevelse af, at det ikke rigtig var Freja, der blev talt om.

Så blev det en onsdag i august. Lærer Heidi havde netop fået papirerne og skulle til at åbne dem, da Frejas mor ringede til skolen. Aldrig havde Heidi oplevet et menneske så ked af det. Det var gråd fra det inderste af hjertets kamre. Freja havde fået 3 diagnoser, og Frejas mor havde specielt bidt mærke i "Autismespektrum-forstyrrelse" og anbefalingen af, at hendes datter blev "afskærmet"! Verdenen var styrtet sammen, lige hen over Frejas familie. I løbet af et kort øjeblik, og på grund af ord uden håb.

Frejas mor så sin pige for sig, siddende der som voksen, bag en skærm når hun ikke var til mere. Afsondret fra andre. Alene optaget af mærkelige ting. Hun så for sig det professionelle personale, der jo havde travlt nok, lade Freja være for sig selv. For det vil hun jo gerne. Der ensom bag skærmen.

Lærer Heidi forsøgte at fortælle Frejas mor, at for hende var hun den samme som før rapporten. Nemlig en dejlig pige, der på mange måder trives. Hun brød sig heller ikke om ordet "afskærmning", da det ikke passer med hendes erfaringer med Freja, der jo ofte inviterede til kontakt, på sin egen måde.

Frejas mor kunne ikke høre Heidi. Derfor blev aftalen, at lærer Heidi ville læse udredningen grundigt og sammenstille den med skolens erfaringer fra undervisning og SFO. Derefter ville der være en god grund til at mødes.

Ingen af os var desværre med til det efterfølgende møde, men lærer Heidi delte senere sine overvejelser på et temamøde med sine kollegaer. Og en af dem har fortalt os dette:

- 1 Aller vigtigst for lærer Heidi var det at lave et møde med Frejas forældre, der gav håb. Ikke håb om normalitet, ikke håb om at handicappene gik væk. Men håb om, at der kan gøres meget, der vil give Freja mulighed for et godt liv. Heidi ville tale et "håbets sprog" på mødet med forældrene. Andet kunne ikke give mening.

- 2 Heidi fokuserede på mødet med forældrene på den del af forskningen omkring diagnoser, der ser hjernen som plastisk, dvs. foranderlig. Heidi var blevet optaget af den del af det anerkendende og ressourcerorienterede, der så på alle børns ønske og mulighed for at være i relation. At Freja ikke skal efterlades alene i gentagne og stereotype adfærdsmønstre, men at der er uanede muligheder for at lære Freja at være i socialt samspil. Og præcist her havde skolens jo allerede gode erfaringer med pigen - opsamlet tidligere af Heidi som forberedelse til mødet med specialisterne.
- 3 Heidi valgte også at fokusere på forældrenes udtalte ønske om, at de ønskede et andet liv for Freja end det beskrevne. Flere af de efterfølgende møder handlede om at forstærke forældrenes egne ressourcer og tro på det relationelle samspil med Freja. Målet var at få det autistiske til at vige for det relationelle.
- 4 Skolen besluttede, at de fremover ville skabe håb og muligheder i alt, hvad der blev sendt til forældre omkring børn på specialskolen.

Efter mødet med Heidi oplevede specielt Frejas mor at få sin pige igen. For Freja var jo mere end sine handicaps.

En veninde til Frejas mor udtalte flere år senere, at det netop havde været Lærer Heidis udtrykkelig tro på datterens udviklingsmuligheder, der havde givet familien håb, og ikke problemfokuseringen.

Faglige begreber

Blik; håbets sprog og nederlagets sprog; diagnoser som reduktion af kompleksitet; best practice; handicapforståelse; mennesket er mere end sine handicaps; de uanede muligheder; relation; ressourcerorientering; invitationsbegrebet.

Pædagogisk Fokus v. Steen Kristensen

Problemer og konflikter

4) DRENGEN, DER IKKE VILLE PÅ LEGEPLADSEN

Kollega Ruth må bare forlade det barn, hun er ved at hjælpe i legepladstøjet. Ruth kan nemlig høre en kollega i nød. Der er tale om Arild. Den Arild, der har været oppe på så mange stuemøder. Han er 3 år, næsten lige startet i børnehaven og nu italesat som en dreng med flere temaer!

Ruth kan høre Arild igen og igen sige: "Jeg vil ikke". Og hun kan igen og igen høre kollega Berit sige, "Jamen alle børn skal på legepladsen". Og variationen: "Det er vi hver dag!"

Ruth kan pludselig høre sig selv sige: "Arild, nu skal du altså gøre, som vi siger!" Og lige der slår det hende, at de voksne næsten lyder som koret i Johannes Passionen, der igen og igen råber ud i verden: "Det er ham, der har gjort det!" Jo Ruth elsker det korværk af Bach og kan det næsten udenad.

Ruth træffer der en faglig beslutning, som får positive konsekvenser for Ruths forståelse af sig selv som faglig dygtig pædagog i årene fremover. Hun ønsker ikke længere at være med i det kor! Hun må gøre noget andet.

Ruth kommer til at tænke på, at Arild måske har en god grund til ikke at ville på legepladsen, men at ingen havde været interesseret i at høre om den. Måske fordi "den store garderobetruvning" forårsaget af den kommende pause var blevet første prioritet i garderoben. Garderoben var blevet et samlebånd og ikke længere et sted for god pædagogik med gode relationer.

Ruth spørger nu Arild: "Du har garanteret en god grund til ikke at ville på legepladsen!"

Arild svarer: "Magnus slår mig på legepladsen. Det kan jeg ikke lide".

Lige der kan Ruth mærke Arilds følelser. Ruths empati træder frem, og hun vælger at tage Arilds perspektiv. Ruth siger: "Nej, ingen har da lyst til at komme på legepladsen, hvis de er bange for at blive slået. Så ville jeg heller ikke på legepladsen".

Ruth kan også mærke, at nu forsvinder "den store moral" (alle børn skal på legepladsen) til fordel for at Ruth kan genkende Arilds følelse i sig selv. Det er næsten som om, at de nu har et helligt sted sammen. Arild er ikke længere alene. Han har Ruth. Og på en eller anden mærkelig måde har Ruth også Arild.

Ruth spørger Arild: "Hvad kan vi gøre på legepladsen, hvis du bliver bange?"

Arild svarer: "Jeg kan jo bare hente dig". Og inden Ruth får gentaget Arilds svar, følger han hurtigt op: "Jeg kan også bare sige 'lad vææææær!' Måske kan jeg også spørge, om han vil lege med mig i stedet".

Ruth ved næsten ikke, hvad hun skal sige. Arild har lige lært hende noget meget væsentligt: anerkendelse bringer mennesker tættere på hinanden og skaber bånd.

Faglige begreber

At tage den andens perspektiv på sig; at opleve sig set, hørt og forstået; empati; at koble sig på den anden; at blive taget alvorligt; at blive set, hørt og forstået; ikke at moralisere eller dømmе; nysgerrighed; god intention; hvis vi fortsætter med at gøre det samme, sker der nok det samme - hvis vi gør noget andet, kan der ske noget andet; anerkendelse; relation; det er ikke personer, der er problemet - det er problemet, der er problemet; der er ingen objektiv sandhed - kun perspektiver; fra linearitet og til cirkularitet; fra årsag og til kommunikationsmønstre; ressourceorientering; ingen kan udvikle sig i et negativt defineret felt; børn ønsker at være en del af fællesskabet; ekster-nalisering; bevidning.

Pædagogisk Fokus v. Steen Kristensen

Problemer og konflikter

5) PIGEN, DER SAGDE NEJ, NEJ OG NEJ

Emma har det svært. Sidder meget for sig selv. Vil ikke rigtig noget. Siger nej, nej og nej til det meste. Pædagogerne har anerkendt pigens mange nej'er; har undladt at gøre disse nej'er til noget forkert, noget der burde være anderledes. Pædagogerne er slet ikke i tvivl om, at Emma har brug for omsorg, og de har "øst" ud så meget som overhovedet muligt. Men det gør alligevel ondt i pædagoghjerterne at se, at hun hver dag sætter sig for sig selv.

På et møde aftalte pædagogerne, at de skulle spørge Emma, hvad hun havde brug for, og hvad de kunne hjælpe med. Men igen mødte de bare disse tomme øjne.

Heldigvis har en af disse to pædagoger selv problemer i øjeblikket. Og det vidste sig at hjælpe Emma! I en frokostpause fortæller pædagogen til kollegaen, at hun går til psykolog i øjeblikket, og at det simpelthen er så dejligt, at psykologen tager hendes perspektiv på sig. At hun anerkendes af psykologen. Psykologen kaldte det dog "bevidning". "De bedste penge, jeg har givet ud længe!" Lige der aftaler de to pædagoger, at de en af de kommende dage vil stille sig tæt på Emma og tale anerkendende med hinanden. Ikke til pigen men til hinanden. Måske virkede psykologens måde at anerkende på, også på Emma?

Allerede om onsdagen bød lejligheden sig. Emma sidder for sig selv og tegner. De to pædagoger stiller sig i nærheden. Og nu lyder det:

"Hanne, jeg tror, Emma, savner sin mor rigtig meget i øjeblikket".

"Tror, du?"

"Ja, hendes mor er på forretningsrejse, og så tror jeg, at Emma savner hende, når hun skal puttes om aftenen. Hun plejer at læse historie for Emma hver aften".

"Det er ikke kun om aftenen", lyder det nu fra pigen, der savner sin mor.

"Ja", siger Hanne, "det er faktisk ikke kun om aftenen, Emma savner sin mor. Hun savner hende også, når hun er i børnehaven. Måske tænker Emma, hvad hun laver nu?"

"Det er ikke det", må Emma pludselig indvende!

"Nej, det er da ikke det, Hanne! Jeg tror, Emma gerne vil have hende hjem nu. For hvorfor kommer hun ikke hjem, når hun nu savner hende så meget?"

Emma sidder helt stille og trækker næsten ikke vejret.

"Jeg tror, Emmas mor savner hende vildt meget, og hvis hun bare kunne få lov, ville hun flyve med den hurtigste flyvemaskine i hele verdenen og komme hjem med det samme! Ja, det ville hun".

"Ja, det ville hun sgu", lyder det fra Emma.

Egentlig må man ikke bande i børnehaven, men i dag må man godt, hvis man hedder Emma. Og savner sin mor forfærdeligt meget.

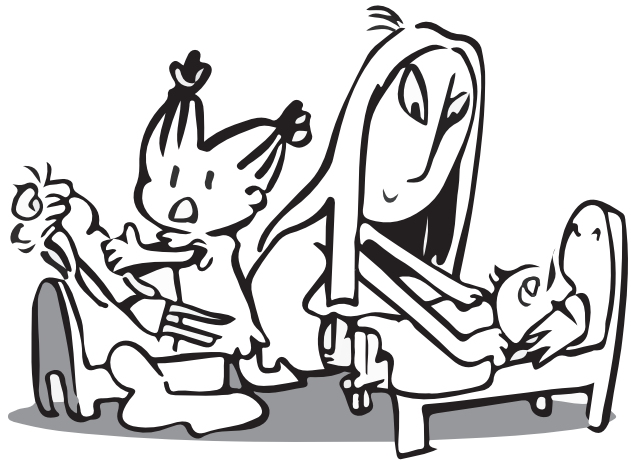
Faglige begreber

Anerkendelse; anerkendelse af det svære; bevidning; at 'nej' er kommunikation; at finde drømmen.

Pædagogisk Fokus v. Steen Kristensen

Udvikling og læring

6) AT DRØMME OM AT VÆRE STOR MED DE STORE

For tredje gang på en time må dagplejer Bente fjerne lille Louises hånd fra store Albertes hår. At tænke sig at et så lille menneske kan få et så godt greb! Bente tænker, at for nogle år siden ville hun være blevet irriteret og irettesat alle disse handlinger fra lille Louise. I dag ved hun, at lille Louise ikke skal adfærdsreguleres men hjælpes med det, hun ønsker med sin noget u hensigtsmæssige handling, at lille Louises handling giver mening i eget system, men at det er drømmen om noget andet.

Jo, den er u hensigtsmæssig da Bente jo godt ved, at hun om eftermiddagen skal forklare Albertes mor, hvorfor der mangler hår i den ene side. Albertes mor er damefrisør, så den er ikke til at komme udenom!

Hvad vil lille Louise da? Bente føler sig sikker i sit svar, da hun 10 minutter senere får en mulighed for at lege damefrisør på gulvet med børnene. Bente hjælper nemlig lille Louise med at få en god relation til store Alberte. De giver hinanden hårklemmer, reder dukkehår, så det skinner. Putter dukkerne men må tage dem op igen, da håret pludselig ser rodet ud.

Det bliver en herlig formiddag. Naturligvis for lille Louise og store Alberte. Men helt ærligt: mest for Bente, da der ikke er nogen bedre følelse end fagligt at føle sig kompetent til at hjælpe mennesker med det, de gerne vil, men som de måske ikke lige kan finde ud af.

Bentes mand kan også tydeligt mærke det, da han kommer hjem. Sikke en aften, de fik.

Faglige begreber

Flytte fokus fra individproblem og til relations løsning; frustration som ikke-indfriet drøm; empati; anerkendelse; fra linearitet til cirkularitet; kompleksitet; ressourcefortælling; autopoiese (selvrefererende).

Pædagogisk Fokus v. Steen Kristensen

Individ- eller relations/kulturfokus

7) DET GØR ONDT AT FÅ SKÆLD UD

Det er vinterferie i SFO'en, og det vil sige ingen sne og lidt mere tid til alt. Medarbejder Ibrahim har sat sig i sofaen med en kop kaffe og venter nu på, at der skal komme et barn forbi til en snak. Jonas øjner en voksen og skynder sig at tage pladsen ved siden af Ibrahim. Jonas siger: "Jeg er 7 3/4 år og klog!" Ibrahim smiler bredt og svarer tilbage: "Så hvad ved du så?" "Jamen", fremfører Jonas, "det er fordi, jeg lige har købt en bog og den handler om ALT!"

"Det er godt nok meget", næsten stammer Ibrahim.

"Kan du så ikke hjælpe mig med noget? I går synes jeg der var mange konflikter, og hver gang jeg forsøgte at finde ud af, hvad det handlede om, så gav I bare hinanden skylden. Vil du hjælpe mig med at forstå, hvad den gode grund er til det?"

Ibrahim er lidt stolt af det spørgsmål, for da han gik på seminariet lærte de, at hvis man skal arbejde anerkendende og ressourceorienteret, så skal man tage udgangspunkt i, at børn altid har en positiv intention med det de gør; og at børnenes handlinger ikke nødvendigvis skal ses i et individuelt udgangspunkt, men snarere som udtryk for kultur, altså institutionskultur.

Ibrahim vælger ikke at kritisere, moralisere eller pege fingre, men at forholde sig nysgerrigt og undersøgende.

Og det er så lige her, at Jonas på 7 3/4 år med sit svar viser Ibrahim, at alle de gode svar allerede findes, det sted, man er!

Jonas svarer nemlig: "Det er da klart, at børn giver hinanden skylden, for ellers får vi jo skæld ud. Og det gør ondt at få skæld ud!"

Medarbejder Ibrahim er meget stille nu, og kaffen bliver en smule kold, mens Jonas haster videre mod ALT. For, tænker Ibrahim, jeg var jo lige ved i går at udpege nogle bestemte børn som skyldnere i al balladen, men når man er 7 3/4 år så ved man, at man er nødt til at beskytte sig selv mod skæld ud fra voksne, når institutionskulturen ikke gør det. Når institutionskulturen legitimerer skæld ud mod børn. Og skæld ud er jo præcist det modsatte af en anerkendende og ressourceorienteret tilgang til børn.

Ibrahim når frem til nødvendigheden af at tage dette op på personalemødet og fortælle, at de er nødt til at ændre institutionskulturen, dvs. det vi gør med hinanden, hvis vi vil undgå, at børnene oplever det nødvendigt at give andre skylden.

Sidst på dagen deler Ibrahim sin oplevelse med en kollega. Denne svarer: "Ja, Jonas kan godt finde på at lyve". Ibrahim beslutter lige præcist i det øjeblik først at tale med lederen om at lægge en plan for den kulturændring!

Faglige begreber

Nysgerrighed; anerkendelse; viden er allerede i systemet; konflikt som sammenstød af fortællinger; positiv intention; handlinger som udtryk for hvad der er muligt i kulturen; kultur som skabt af det vi gør med hinanden og sir til hinanden; fra individtænkning og til relations- og kulturtænkning.

Ledelse

8) DA LEDER LARS BLEV TRÆT

Egentlig var personalemødet startet rigtig godt. Men pludselig var det, som om energien var forsvundet, leder Lars kunne mærke, at han blev træt. Sådan rigtig træt.

Argumenterne fløj frem og tilbage. Ingen lyttede til hinanden. Vi var ved punktet "Forældresamarbejdet".

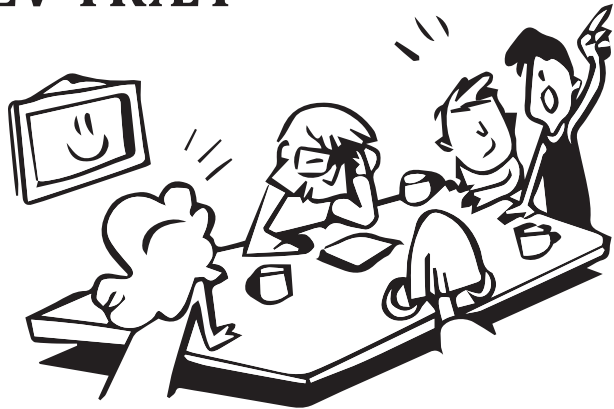
Hanna mente, at der simpelthen ikke var tid til forældresamarbejde; at forældrene åd al hendes tid. Ruth mente, at det var forældrenes børn, og at forældrene derfor skulle inddrages. Leder Lars mente også at kunne høre, at Merete nu for 4. gang havde sagt det samme, nemlig at vi ikke kan diskutere dette uden at diskutere det med forældrene. Selv sagde han, at lovens §7 bød institutionen at samarbejde med forældrene. Helga mente det samme som Hanna.

Leder Lars tænkte: dette virker ikke, og derfor må vi gøre noget andet, end vi gør nu. Leder Lars træffer det faglige valg, at drøftelsen skal fortsætte ud fra en samtalemetode, som hedder Domæneteori. Leder Lars vælger også, at for at det enkelte synspunkt kan opleve sig anerkendt, er det ikke muligt at række hånden op, før taleren er færdig.

Nu forandrer alt sig til det bedre. Præcist som personalemøderne plejer at være. Først vælges Det produktive domæne, hvor Leder Lars' argument om, hvad står i loven kan udfoldes. Drøftelsen fortsætter indtil, der ikke er mere at sige.

Dernæst tages domænet om De mange forklaringer, hvor Meretes argument om at høre så mange forskellige perspektiver, herunder forældrenes, som muligt bliver udfoldet. Efter 10 minutter er argumenterne også her udfoldet. Og sidst vælges Det æstetiske domæne, hvor Ruths begrundelser for, hvorfor man da bør inddrage forældrene gør alle klogere.

Leder Lars var efter mødet tilfreds med sit faglige valg ud fra det anerkendende og ressourceorienterede, idet deltagerne selv havde evalueret punktet med, at alle nu oplevede sig hørt, og var blevet klogere på andre perspektiver.

Faglige begreber

Hvis noget ikke virker, gør noget andet; domæneteori; anerkendelse; perspektiver; ressourceorientering.

Pædagogisk Fokus v. Steen Kristensen

Ledelse

9) DRENGEN, DER STAK AF FRA SKOLEN

Der er teammøde i indskolingen. Punktet hedder egentlig "Evaluering af læringsudbytte" i første halvår. Men reelt diskuteres der Mohammed.

Skoleleder Thomas er med for at observere børne- og ungesynet i de helt konkrete drøftelser i teamet. Thomas er nysgerrig efter, om børne- og ungesynet er blevet kultur, dvs. noget der bare lever.

I sin fritid er han passioneret Barcelona-fan, og hvis en læser skulle tænke, hvad i alverden det har med skoleledelse at gøre og spurgte Thomas, ja så ville han svare: Alt!

Thomas er nemlig optaget af samspil.

For at gøre et langt møde kort: Da Thomas kører hjem fra mødet er hans hjerte fyldt af glæde, og hvis vi fik lov til at læse i den notatbog han altid har med sig, kan vi læse følgende observationer:

- 1 En lærer havde fremført: "Vi taler om Mohammed, som om han altid gør det samme og er den samme. Jeg kunne godt tænke mig, at vi kiggede efter undtagelser fra problemet! Er han da aldrig på skolen? er han mest afsted eller mest her?"
- 2 En anden lærer spurgte: "Ved vi hvad hans gode grund er til at tage afsted? vi taler jo om hans handling som noget forfærdeligt! men det er det jo nok ikke i drengens system. Hvad laver han egentlig, når han tager afsted fra skolen?"
- 3 En kollega fulgte op: "Hvorfor kommer han i skole hver dag, når han nogen gange tager afsted igen. Jeg er optaget af, at han faktisk møder op!"
- 4 Hr. Olsen, der underviser i dansk, vil gerne vide, "Hvorfor vi kalder det "at stikke af?" kunne vi kalde det noget andet, og måske få et andet perspektiv"?
- 5 En lidt stille kollega hviskede til en anden: "Er der et problem"?
- 6 "Hvad er Mohammeds styrkesider - kan vi ikke tale om dem også"?
- 7 Et par stykker fremførte, at det var dejligt at have en teamleder, der ikke bossede den med, hvad dagsordenspunktet handlede om, men tog udgangspunkt i hvad der var væsentlig for deltagerne at drøfte. For dagsordenen blev jo lavet af tekniske grunde for 14 dage siden, og meget var sket siden da.

Som skoleleder Thomas fortalte kæresten senere den aften, ja så var det lykkedes de ansatte at lave en ny mere hensigtsmæssig fortælling om Mohammed. De havde ikke ændret Mohammed men alene fortællingen om Mohammed, og den detalje var afgørende.

Hvad var så svarene på alle disse spørgsmål? Det må I altså spørge skoleleder Thomas og deltagerne om! Men et enkelt svar vil jeg dog gerne dele:

Mohammed tog hjem fra skole en gang imellem for at tjekke, at hans mor havde det godt. Faren havde forladt dem for et år siden, og moren havde været trist og opgivende siden den dag. Mohammed var bekymret for sin mor, så de dage hvor hun ikke var ude af sengen, inden han tog afsted, måtte han hjem og tjekke. Mohammed er nemlig en god dreng.

Faglige begreber

CMM (coordinated management of meaning); samspil; nysgerrighed; anerkendelse; ressourceorientering; mennesker gør det bedste de kan i situationen; kultur; børne- og ungesyn; fortælling.

Pædagogisk Fokus v. Steen Kristensen

Kommunikation

10) "DE ÉR VASKET! SÅDAN ER DET!"

Far skal hente sit barn i SFO'en. Børnene sidder og spiser eftermiddagsmadpakke sammen med pædagogerne. Der er stor koncentration om maden, men far får alligevel sit håbefulde knus, af sin datter. Da opdager han fingrene. Altså de meget beskidte fingre, negle og håndrod. Far siger til en af pædagogerne, at han godt kunne tænke sig fremover, at fingrene var bedre vaskede, når nu madpakken spises med fingrene. Altså i forhold til hygiejnen.

Pædagogen siger nu, hvad alle i lokalet kan bekræfte: "Fingrene ér vasket"!

Far replicerer, at det er han heller ikke i tvivl om, men at han ønsker, at de vaskes bedre fremover, så de er rene, når der skal spises mad med fingrene.

"Fingrene ér vasket. Vi gør det så godt vi kan. Sådan er det. Og vi kan jo ikke ligefrem skrubbe børnenes fingre"! lyder det nu. Far tænker, at det lyder da også voldsomt med skrubberi, men fremturer om ikke pædagogen vil forholde sig til hans spørgsmål, om de fremover vil gøre det bedre?

Pædagogerne har nu flere valg, og her er de valg, de traf og siden fortrød.

"Vi har ikke ressourcer til at gøre det bedre end det der".

"Ingen tager skade af lidt jord".

"Når jeg selv henter mit barn, tænker jeg altid, at beskidte fingre er tegn på, at mit barn har haft det godt og har leget meget"!

Far fortrød også sin afsluttende replik: "Jeg tager mit barn med nu, så er der bedre ressourcer for jer pædagoger til de resterende børn".

Det skal siges, at en af pædagogerne bagefter kom til at tænke, at gode mulige svar kunne have været:

"De er da godt nok også beskidte, nu hvor du siger det".

"Ja, vi vil gerne gøre det bedre næste gang".

"Øv, at de ser sådan ud".

"Skal jeg ikke lige hente en klud og vaske dem bedre"?

Faglige begreber

At møde den andens perspektiv og anerkende perspektivet; sprog skaber virkelighed; underkendelse; moralisering; at skabe bedre sociale verdener via kommunikation; kommunikationsmønstre; forgreningspunkter.

Pædagogisk Fokus v. Steen Kristensen

Individ- eller relations/kulturfokus

11) "FUCK DIG, DIN LUDERLÆRER!"

Det er mandag. Det er december. Det er anden lektion. Vi er i 8. klasse, og der står klart og tydeligt engelsk på skemaet. Men det er Marcus, der med en sætning suspenderer undervisningen totalt: "Fuck dig, din luderlærer".

Læreren hedder egentlig Hanne. Hun elsker sin lærergerning, og er godt forberedt til mødet med 8. klasse. Hanne holder også

avis, og ved derfra at unges sprogbrug ikke er værre nu end tidligere. Der bruges andre udtryk. Men Hanne kan mærke, at ordet 'luder' rammer hende dybt inde. Hun føler vrede. Stigende vrede, og i sin afmagt kan hun høre, at hun sender Marcus på kontoret.

Så nu sidder hun tilbage der i klassen med 21 elever, hun skal nå rundt om resten af timen.

Der er jo målepunkter, der er evaluering, der er faglige krav, der skal indfries. Der er forældremøden om enkelte elever, der påstås at ødelægge undervisningen for de andre. Men mest er der hendes drøm om at give alle elever de allerbedste forudsætninger for at udnytte deres potentiale.

Hun fik selv en chance i skolen med dygtige lærere, og knokler hver dag for at give det videre.

På Hannes skole arbejdes der i team. Skolelederen har gjort det klart, at team betyder familie på hendes skole. Gyldne stunder og svære problemstillinger er fælles i familien.

Hanne er så heldig, at hun få dage efter har mulighed for at dele sin fortælling i sit team. Hun holder fornuftigt nok fast i, at det ikke er en del af lærergerningen at blive kaldt luder, og at det derfor må afvises. En kollega spørger hende, hvad der skete lige inden, Marcus følte det nødvendigt at kalde hende for luder? Hanne tænker efter og fortæller:

"Jeg havde lige delt eleverne i grupper på 3, og Marcus satte jeg i en gruppe med de dygtigste i engelsk, fordi jeg tænkte, at det kunne smitte af på ham. Sådan lidt "sidemandslæring". Teamet bliver ved med at spørge nysgerrigt ind, og finder ud af, at Marcus har meget ambitiøse forældre, der ønsker, han skal være læge. Drengen kæmper også hårdt for at blive en del af fællesskabet i klassen. Og han kæmper med sproglige vanskeligheder, ikke bare i engelsk. Han hader at blive vurderet i fagene. En gang nægtede han at få en aflevering tilbage. Der spørges ind til, hvordan det mon må være at være Marcus i de kontekster for læring? En kollega anerkender Hannes tanker om sidemandslæring til gavn for drengen, men spørger om Marcus mon oplever det sådan, eller han oplever at skulle være den dumme i gruppen?"

Teamet konkluderer, at Hanne er i et stort krydspres mellem målene i folkeskoleloven, et stort antal elever og så muligheden for at hjælpe Marcus ud af hans nuværende vanskelige situation. Også Marcus sidder der i mindst 960 undervisningstimer og kan ikke rigtig finde ud af det,

forældrenes positive ambitioner for deres dreng og egne drømme om kammerater. Måske betød "Fuck dig, din luderlærer": "Jeg, Marcus, kan næsten ikke klare mere. Jeg kan ikke finde ud af det. Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre? Pres mig ikke mere".

Hanne er oplivet af sit møde med skolens fællesskab i teamet. Hun vil invitere Marcus' forældre, drengen selv, en kollega og sig selv til en god samtale om, hvordan alles drømme kan indfries.

- 1 Marcus' forældres drøm om et liv som læge for drengen
- 2 Marcus' drøm om kammeratskab og om at slå til
- 3 Skolens drøm om at give drengen det allerbedste med

Faglige begreber

Følelser er kommentarer til relationer; følelser er kommunikation; vrede er et forsøg på at genoprette værdighed; anerkendelse; mennesker gør det bedste, de kan i de givne situationer ud fra de forudsætninger, de har til rådighed lige der; fra frustration til drøm; sprog skaber virkelighed; fra individperspektiv til relationsorientering; kultur.

Pædagogisk Fokus v. Steen Kristensen

Kommunikation

12) “LAD OS FIKSE DET”

Det hele startede med Eva. Ikke den Eva, men hende der går i 9. klasse. Hun elsker musik, og har derfor valgt og fået det som valgfag. Valgfaget har kørt i 5 uger, så modtager skolelederen et brev fra Evas forældre:

“Eva følger ikke længere musik i valgfag, men har valgt drama fremover. De allerbedste hilsner, Evas mor og far”.

Skolelederen bemærker til en lærer, at her har vi igen et eksempel på forældrenes ‘fiksekultur’. Eva vil ikke noget længere, og så fikser forældrene lige den. “Men valgfagene her gælder for et år, og sådan bliver det”, fastholder skolelederen. “Og hvad med parathedsvurderingen, vil forældre også lige fikse den”?

Snakken går livligt resten af dagen. Nogen taler om, at det er typisk, at forældre ikke er ansvarlige over for skolen, men tager børnene med på ferie uden for ferierne! Eller meddeler, at barnet ikke skal deltage i idræt, fordi det har lidt ondt i hovedet. “Det hjælper altså ikke dit barn, at du leger curlingforældre”, meddeler en pædagog. “Du lærer også noget af forhindringer, fejl, tab og nederlag”.

Skolelederen er en klog mand. Derfor inviterer han Holger på kaffe. Holger er lærer og har været med længe og har hørt det meste. Den kop kaffe får stor betydning for punkt 3 på det kommende medarbejdermøde: ET TÆTTERE FORÆLDRESAMARBEJDE.

Af bilaget til punktet fremgår det bl.a.:

Det er i skolens hjerte, at vi vil hjælpe alle børn med at lykkes. For at kunne det, må vi tættere på forældrene og eleverne. Vi ved, at alle forældre knokler med at være gode forældre. Og alle forældre vil gerne have lykkelige børn, og bliver kede af det, når deres børn er kede af det. Og skolen ved, at alle børn gerne vil lære noget i skolen. Skolen er allerede nu stolt over, hvad børnene lærer her.

Men lige nu taler vi om hinanden, og ikke nok med hinanden.

Vi må tale om, hvordan vi sammen kan lave den bedste af alle skoler. Hvor alle børn lykkes. Og vi må tale sammen uden at tale andre ned eller moralisere over deres valg. Vi må tale så forældrene og eleverne oplever sig set, hørt, forstået og taget alvorligt. Ved at involvere forældrene og eleverne i den nye skole, vil vores stolthed over skolens store arbejde bliver set, hørt og forstået.

Så spørgsmålet på mødet her er: Hvordan kan vi skabe nye måder at samarbejde med forældrene på, så vi sammen skaber fantastiske læringsrum for børnene?

Det hele startede med Eva. Ikke den Eva, men hende der gik i 9. klasse. Det førte til et langt tættere og meningsfyldt samarbejde mellem skolen og forældrene i årene fremover. Eva? hun går nu i gymnasiet og har musik på A-niveau.

Faglige begreber

Sprog skaber virkelighed; al sprog er moralsk; bevidning; anerkendelse; samskabelse; forgreningspunkter.

Pædagogisk Fokus v. Steen Kristensen